

Гуцько Р.Б.,
студ. гр. ЕОАм-12,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Коваль З.О.,
к.е.н., доц. кафедри обліку та аналізу

ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Одним з найбільш актуальних і складних питань бухгалтерського обліку є облік дебіторської заборгованості, що пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. В процесі господарської діяльності практично у кожного підприємства виникає дебіторська заборгованість. Незалежно від причин виникнення дебіторської заборгованості, уникнути її появи неможливо. Кожна гривня заборгованості за конкретним рахунком, контрагентом, видом діяльності є складовою фінансового стану підприємства в цілому. Дебіторська заборгованість істотно погіршує фінансовий стан підприємства, вона є іммобілізацією грошових засобів, відверненням їх з господарського обороту, що призводить до зниження темпів виробництва і показників діяльності підприємства, оскільки прострочена дебіторська заборгованість, за якою закінчився термін позовної давності, підлягає віднесенню на збитки підприємства. Проблема зростання дебіторської заборгованості в оборотних активах підприємства потребує пошуку нових методів мінімізації заборгованості, удосконалення облікової політики підприємства щодо дебіторської заборгованості та є актуальною як для наукових досліджень, так і практичного вирішення.

Дослідження зазначеної проблеми значну увагу приділили такі вітчизняні учені, як Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, О. І. Коблянська, В. В. Сопко, Н. О. Гура, В. Г. Швець, також присвячені праці таких зарубіжних економістів, як Р. Брейлі, С. Майерс, Ван Хорн, Г. Г. Мюллер, Я. В. Соколов, А. Хоскінг, Р. Ентоні, Ж. Перар. На основі аналізу наукових праць і проведення досліджень у цій сфері обліку, можна назвати кілька проблемних питань:

- відсутність чіткої схеми деталізації та співвідношення різних видів дебіторської заборгованості у загальній їх структурі;
- вивчення обліку сумнівних боргів, зокрема резерву на їх покриття;
- потреба змін у будові регістрів аналітичного та синтетичного обліку дебіторської заборгованості [1].

Потребують розробки також моделі співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей і певного інструментарію, який дасть змогу швидко та якісно виявляти негативні явища, що впливають на кількісні та якісні зміни цих заборгованостей [2].

Серед основних недоліків існуючої системи обліку дебіторської заборгованості можна визначити такі:

- для прийняття зацікавленими особами адекватних та вчасних рішень щодо існуючої політики управління істотне значення мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків з дебіторами, що формується на базі даних бухгалтерського обліку конкретних суб'єктів господарювання. Однак форма бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, яку рекомендували нормативно, не враховує специфіки даного активу, що зумовлює наявність різних ознак його класифікації і велику кількість методів оцінювання. Крім цього, облікові регістри, що є рекомендовані для використання, не передбачають накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації і узагальнення. Це зумовлює неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість в обсязі і вигляді, достатньому для проведення аналізу розрахунків з дебіторами, зокрема, і заборгованості, загалом, з метою прогнозування ймовірності настання платіжної кризи

суб'єктів господарювання, складання рекомендацій щодо її попередження;

- невирішені проблеми відображення в обліку довгострокової дебіторської заборгованості, оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги;

- застосовування у наших умовах традиційної за кордоном методики аналізу дебіторської заборгованості незавжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків з дебіторами. Крім цього, загальна криза неплатежів, характерна для сучасної української економіки, змушує сумніватися в об'єктивності, своєчасності і корисності отриманих результатів аналізу. Використання вітчизняних методик, на сьогоднішній день, не дає змоги однозначно оцінити стан дебіторської заборгованості, а також рівень його впливу на фінансово-господарський стан підприємств [3].

З метою удосконалення обліку дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги, пропонується здійснювати наступні заходи:

- зв'язати в електронній формі взаємні вимоги та зобов'язання і знайти найбільш раціональні способи погашення взаємної заборгованості;

- проводити взаємозаліки, поступово скорочуючи обсяги заборгованості;

- надавати знижки покупцям за скорочення термінів погашення заборгованості, щоб спонукати їх оплатити рахунку до встановленого терміну оплати;

- вводити штрафні санкції за прострочення платежу;

- своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості;

- винаходити можливості збільшення кількості замовників з метою зменшення масштабу ризику неоплати [4];

- удосконалення облікових реєстрів так, щоб вони накопичували достатньо інформації про розрахунки з дебіторами;

- пристосування закордонних методик та перегляд вітчизняних методик аналізу дебіторської заборгованості до вирішення проблем оцінки дебіторської заборгованості.

Отже, дебіторська заборгованість, яка виникає між підприємствами, негативно впливає на розвиток як підприємства (може навіть привести його до банкрутства), так і економіки країни в цілому: по-перше, спричиняє кризу неплатежів, що зменшує оборотність грошових коштів; по-друге, завдає значних втрат для державного бюджету у вигляді скорочення різноманітних платежів та податків тощо.

Література:

1. Кияшко О. М. *Необхідність облікового забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства* / О. М. Кияшко // *Актуальні проблеми економіки*. – 2009. - № 3. – 241.

2. Лищенко О. Г. *Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства* / О. Г. Лищенко, І. С. Серeda // *Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво*. – 2010. - № 3. – С. 245 с.

3. Горбачова О. М., Лахай Л. В. *Облік і аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи її вирішення* / О. М. Горбачова, Л. В. Лахай // *Національний авіаційний університет України*

4. Василюк А. Я. *Стан та проблеми обліку розрахунків з покупцями та замовниками [Електронний ресурс]* / А. Я. Василюк – Режим доступу до ст.: http://www.rusnauka.com/17_AND_2011/Economics/7_89281.doc.htm